

ABSTRAKT

Východiska: Pojem psychoaktivní léky můžeme definovat jako farmaka, která mají psychoaktivní účinek – typicky psychofarmaka nebo opioidní analgetika. V ČR je poměrně vysoká prevalence rizikového užívání těchto léků. Nejčastěji jsou rizikově užívány léky se sedativním, hypnotickým a anxiolytickým účinkem (především benzodiazepiny) a opioidy. Se studiem na vysoké škole se neodmyslitelně pojí stres, který může studium samotné významně znesnadňovat. Kromě užívání výše zmíněných léků je proto pro populaci vysokoškolských studentů významná skupina tzv. „smart drugs“ (neboli „chytré drogy“). Do této skupiny patří nootropika, což jsou léky zlepšující kognitivní funkce, jako je paměť, učení nebo koncentrace (běžně jsou využívána např. při léčbě Alzheimerovy choroby). Vedle nootropik pak může být mezi studenty i zvýšené riziko užívání psychostimulačních léků (např. léky na ADHD) pro zvýšení soustředění, odbourání únavy a zrychlení myšlení.

Cíl: Cílem této práce je zmapovat prevalenci užívání psychoaktivních léků ve spojitosti se studiem na vysoké škole v populaci studentstva.

Metody a výzkumný soubor: Výzkum byl realizován kvantitativní metodou formou online dotazníku. Dotazník je nestandardizovaný, vznikl kompilací několika otázek několika výzkumných prací nebo studie ESPAD, další otázky byly různými dotazníky inspirovány a zbylé byly vytvořeny na základě stanovených cílů výzkumu. Jeho šíření probíhalo přes sociální sítě, participanti byli získáváni metodou samovýběru. Výzkumným souborem byli studenti vysokých škol. Poměrově je mezi respondenty více žen (obdobně tak ovšem je i v obecné vysokoškolské populaci), zastoupena je většina významných univerzitních měst, stejně tak jsou respondenti různých zaměření studijních oborů a i věkové zastoupení je napříč všemi možnými věkovými kategoriemi. Dotazník vyplnilo celkem 435 respondentů, z toho bylo využito dat ze 431 dotazníků. Data byla zpracována pomocí postupů deskriptivní analýzy.

Výsledky a závěr: Z výzkumu vyšla prevalence užívání psychoaktivních léků v souvislosti se studiem celkem 16 %. Z toho vyšší prevalence je v populaci žen (18 %) než mužů (11 %). Nejčastěji užívanými léky jsou léky proti úzkosti nebo na spaní (69 % respondentů), mezi konkrétními léky se nejčastěji objevovaly benzodiazepiny. Dalším zjištěním byla souvislost mezi náročností studia a užíváním, kdy se subjektivně vnímanou náročností studia vzrůstá i prevalence užití. Co se týká rizikového užívání (tzn. užití jinak, než je uvedeno v příbalovém letáku, případně mimo pokyny lékaře, což se může týkat množství léků nebo frekvence jejich užívání, způsobu užití či jeho účelu), tam je prevalence 5 %. Výzkum zmapoval prevalence užívání i rizikové užívání psychoaktivních léků, kromě toho poukazuje také na náročnost studia na vysokých školách a možná nedostatečně uchopenou péči o duševní zdraví studentů, která je kompenzována právě užíváním léků.

Klíčová slova: studenti, vysoká škola, psychoaktivní léky